HELISALU vt. **NEUMAN.**

HELLAT, Aleksander, sünd. 8. VIII 1881 Tartus. 2-a. Peterburi sõja-arstiteaduse akadeemias viibimise järel astus H. Peterburi ülikooli õigusteadust õppima. Lõpetanud ülikooli a. 1909, asus H. Riiga J. Jaaksoni juurde vannutatud advokaadi abiks ja sai 1914 vannutatud advokaadiks. Riia evakueerimise aegu 1915 pidi H. Riiast lahkuma, asus esiti Narva ja siis 1916 Tallinna advokaadiks. 1917. a. aprillis valis Tallinna Tööliste ja Sõjaväe Saadikute Nõukogu H.-i Tallinna miilitsaülemaks (vastaskandidaat K. Päts jäi vähemusse), millisel kohal ta viibis 1918. a. jaanuarini. Okupatsiooniaeg lõppenud, määrati H. sama a. sügisel Tallinna politseiülemaks, kuid siirdus varssi Tallinna linnapeaks. 1919. a. mais lahkus H. viimasest ametist, oli lühemat aega Eesti vabariigi prokuröriks, kuid valiti Asutava Kogu poolt 1919. a. juulis O. Strandmanni kabinetti siseministriks Eesti sotsiaaldemokraatliku töölistepartei esindajana V. Kingissepa kaudu põhjustatud A. Oinase lahkumise järel sellelt kohalt. J. Tõnissoni esimeses kabinetis 1919. a. novembrist 1920. a. juulini püsis H. samuti siseministri kohal. Siseministrina teotses H. energiliselt sise-julgeoleku kindlustamisel, hajutas 1919. a. augustikuu lõpul ametiühingute kongressi Tallinnas ja saatis 102 vangistatud ametiühingute tegelast läbi sõjalise frondi Venemaale, kusjuures 26 isikut Irboska all ühe Eesti väeosa poolt seni selgitamata asjaoludel surmati. Valitsusest lahkumise järel määrati H. esiti Riigikohtu prokuröriks, siis aga 1920. a. oktoobris Eesti vabariigi täisõiguslikuks esindajaks ja 1921. a. veebruaris E. V. saadikuks Läti valitsuse juurde. Sama a. lõpul saadeti H. erakorraliseks saadikuks ja täisõiguslikuks ministriks Poolasse. 1922. a. aprillis määrati H. samale kohale Ungari ja 1922. a. oktoobris Rumeeniasse, jäädes ka Poola saadikuks. Kui 1922. a. novembris J. Kukk valitsuse kokku seadis, kutsus ta H.-i, kes vahepeal E. s.-d. töölisteparteist oli eemale jäänud ja nüüd erapooletuna esines, välisministriks. J. Kukk'e kabineti lahkumise järel teise Riigikogu algusel määras K. Pätsi valitsus 1923. a. augustikuus H.-i erakorraliseks saadikuks ja täisvoliliseks ministriks Soome valitsuse juurde välisministriks kutsutud. F. Akeli asemele. *T.*

HELLAT, Karl, sünd. 7. V 1862. a. Nõo klk. Tartumaal talurentniku (hiljemini taluomaniku Sangastes) pojana, õppis 1884. a. alates Peterburi ülikooli õigusteaduskonnas, mille ta a. 1889 cand. jur. kraadiga lõpetas. Aa. 1889—99 oli H. Haapsalu ülem-talurahvakohtu esimees, tarvitades erandina oma asjaajamises veel eesti keelt ja õhutades üldse Läänemaal rahvuslikku iseteadvust. Ka võttis H. osa esimese Läänemaa laulupeo korraldamistöödest, asutas a. 1895 Eesti karskusseltsi »Kungla« Haapsalus ja oli selle seltsi esimees, kuni ta kuberner Skaloni survel pidi seltsist välja astuma. Omandanud Vene võimude silmis kardetava isiku kuulsuse, oli H. a. 1899 sunnitud Eestist lahkuma ja asus Novgorodi kuberm. Ustjužna linna kohtuniku kohale. Lääne maakonna poolt ülesseatud kandidaadina valiti H. 1906. a. Vene esimese riigivolikogu liikmeks ja pidi selle laialisaatmise järel Viiburi üleskutsele allakirjutamise eest kolm kuud vangis istuma. Vangist vabanenud, hakkas H. Peterburis advokaadiks ja juhatas samal ajal Vene tööstus- ja kaubanduspanga juriidilist osakonda. Aa. 1912—14 oli H. selle panga Vindavi osakonna ja aa. 1915—19 Golta osakonna (Ukrainas) juhatajaks. Panga sulgemise järel enamlaste poolt asus H. Odessase elama ja esines Odessa Eesti Seltsi volitusel kohalikkude eestlaste huvide ja õiguste kaitsjana enamliste võimukandjate ees, päästes mitukümmend eestlast vangikojast. Mais 1921 vangistati H. ise ja hoiti pantvangina kinni sama a. detsembrini, mil ta vahetati Eestis kinnivõetud kommunistide vastu. Maikuust 1922. a. alates oli H. Tallinna-Haapsalu rahukogu alaline liige kuni 1926. a. kevadeni, mil ta äsjaasutatud maapanga direktoriks määrati. *T.*

HELLAT, Peeter, eelmise vend, sünd. 7. II 1857. a. 11-da lapsena 12 hulgas, Tartumaal, Nõo klk., Aru v. Kõglil, kus ta isa Peeter oli rentnikuks. Hellatite perek. põline asupaik oli Sangaste klk., Keeni v. Hällatu talu, millest ka perek. nimi saadud. Oma lapsepõlve on H. veetnud Sangaste v. Savil, millise talu tema isa varssi peale Peetri sündimist omandas. H. käis ainult ühe talve külakoolis, oli siis 15 a. vanuseni kodus, mil ta oma vanema venna Kristjani, kellel oli Peterburis tisleritöökoda, toetusel Tartusse algkooli viidi. Jaolt koolis käies, jaolt väljaspool õppides lõpetab H. keskkooli juunis 1880 ja astub sama a. augustis Tartu ülikooli arstiteadust õppima. Elavalt üliõpilaselust (korp. »Vironia« ja Eesti Üliõpil. Seltsi asutamisest) osavõtmise peale vaatamata lõpetab ta 1886 kursuse. 1888 omandab ta dr. med. astme väitekirjaga: Eine Studie ueber die Lepra in den Ostseeprovinzen. — Prof. v. Wahli virgutusel oli H. juba üliõpilasena omale ülesandeks teinud leepra üle Liivi- ja Kuramaal ligemaid teateid muretseda. Suvistel õppevaheaegadel 1885, 1886 ja 1887 reisis H. Liivi-, Saare- ja Kuramaad mööda ümber, leeprahaigeid registreerides ja nende olusid uurides, pannes pearõhku haiguse levimisvõimalustele. Oma töö tagajärjed võttis